

Evli Bireylerde Kişilerarası İlişki Tarzı ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki: Evlilikte Özyeterlik Algısının Aracı Rolü

Figen KASAPOĞLU¹, Mustafa KUTLU², Emine DURMUŞ³

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, olumlu kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide evlilikte özyeterliğin aracı rolünü evli bireyler açısından incelemektir. Araştırmanın örneklemini Malatya ilinde ikamet eden 175'i kadın ve 131'i erkek olan 306 evli birey oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri, "Evlilik Yaşam Ölçeği", "Kişilerarası İlişkiler Ölçeği", "Evlilikte Öz-Yeterlilik Ölçeği" ve Demografik Bilgi Formu yoluyla toplanmıştır. Yapılan regresyon analizleri sonucuna göre, olumlu kişilerarası ilişki tarzının evlilik doyumunu ve evlilikte özyeterliliği yordadığı, olumlu kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide evlilikte özyeterliliğin kısmi aracı rol üstlendiği saptanmıştır. Bulgular ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: kişilerarası ilişki tarzı, evlilik doyumu, evlilikte özyeterlik, aracılık

¹ Uzm. Psikolojik Danışman, figenkasapoglu.721(at)gmail.com

² Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, mustafa.kutlu(at)inonu.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, emine.durmus(at)inonu.edu.tr

The Relationship between Interpersonal Relationship Styles and Marital Satisfaction: The Mediating Role of Marital Self Efficacy

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the mediating role of marital self efficacy in the relationship between the positive interpersonal style and marital satisfaction among married people. Participants were formed by 175 female and 131 male, a total of 306 married people living in Malatya. Interpersonal Relationships Scale, Marital Self-efficacy Scale and Marital Life Scale were used in this study. Collected data were analyzed by regression techniques. The findings demonstrated that positive interpersonal relationship style predicted marital satisfaction and marital self efficacy, besides, in the relation between positive interpersonal relationship style and marital satisfaction, marital self efficacy acted as a partial mediation.

Keywords: interpersonal relationship style, marital satisfaction, marital self efficacy, mediation

Kasapoğlu, F., Kutlu, M., ve Durmuş, E. (2017). Evli bireylerde kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki: Evlilikte özyeterlik algısının aracı rolü. *Nesne*, 5(11), 469-487.

İnsan ilişkileri, yaşamın bütününe dolduran, bireylerin mutluluğunu ve mutsuzluğunu şekillendiren karmaşık bir süreç özelliği taşır (Solak, 2006). Evlilik, en önemli ve en temel insan ilişkisi olarak tanımlanan bir yaşam biçimidir. Bu yaşam biçimi, aynı zamanda bir aile ilişkisinin kurulması ve yeni bir neslin yetiştirilmesi için birincil yapı olma özelliğini taşımaktadır (Larson ve Holman, 1994). Yapılan çalışmalar, evli bireylerin, evli olmayanlara kıyasla, genellikle daha mutlu, fiziksel ve ruhsal açıdan daha sağlıklı olduğunu göstermektedir (Gove, Hughes ve Style, 1983; Mookherjee, 1997; Rosen-Grandon, Myers ve Hattie, 2004). Başarılı bir evlilik, uyum, verip alma ve paylaşma demektir; bireyin yükümlülük ve sorumluluklarını tam bir olgunluk içerisinde kabullenmesini öngörür. Böyle bir evlilik düzeyi, çaba ve akıllıca planlanmış yaşantılar sonunda kazanılmaktadır (Bilen, t.y.).

Başarılı evliliği destekleyen en önemli kavramlardan biri evlilik doyumu olmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013). Evlilik başarısını garanti altına almak için evlilik doyumunu elde etmek ve sürdürmek önemli bir işleve sahiptir (Rosen-Grandon ve ark., 2004). Evlilik doyumu, evliliğin algılanan faydalarını ve ödenen bedeli yansıtan bireye özgü zihinsel bir durum olarak tanımlanmaktadır. Ödenen bedel ne kadar fazlaysa evlilikten ve eşten, genel olarak, o kadar az doyum sağlanır. Benzer şekilde algılanan faydalar ne kadar yüksekse, evlilikten ve eşten o kadar çok doyum elde edilir (Stone ve Shackelford, 2007). Tezer (1986), evlilik doyumunu, kişilerin evlilik ilişkilerinde ihtiyaçlarının karşılanma derecesine ilişkin öznel inancı olarak açıklamaktadır. Başka bir tanımlamada evlilik doyumu, evlilik ilişkisinde gerek kişisel kapsam açısından (eşlerin birbirlerine karşı gösterdikleri sevgi biçimi, cinsel doyum, iletişim tarzı vb.) gerek çevresel kapsam açısından (verilen kararlarda eşitlik, kazanç, çalışma ve problemleri paylaşma vb.) elde edilen psikolojik bir doyumdur (Sokolski ve Hendrick, 1999).

Evlilik doyumu araştırmalarının dayandığı mantık, bireyin ve ailenin mutluluğu, sağlıklı evlilikler kurulmasıyla topluma sağladığı yararlar ve evlilik sorunlarını ve boşanmayı önleyici bir takım uygulamalar geliştirme gereksinimidir (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000). Bununla birlikte, bireyler tarafından algılanan doyumlu ve kaliteli evlilikler, psikolojik iyi oluş ve fiziksel sağlıkla da olumlu yönde ilişkili olmaktadır (Waite ve Gallagher, 2000; Williams, 2003).

Evlilik doyumunun bileşenlerini tanımlamak için mutlu uzun süreli evliliklerin özellikleri ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda, evlilik kalitesini artıran özellikler sevgi, karşılıklık, iletişim, anlama, dini yönelim, maneviyat, sabır, yakınlık taahhüdü, sorumluluk paylaşımı, kişisel kimlik, sebat, umutlu olma ve esnek sınırları içermektedir (Fenell, 1993; Greeley, 1991; Hunler ve Gencoz, 2005; Lauer, Lauer ve Kerr, 1990; Michael, Gagnon, Laumann ve Kolata,

1995; Robinson ve Blanton, 1993). Evlilik doyumuna ve uyumuna ilişkin araştırmaları inceleyen Rosen-Grandon ve ark., (2004), evlilik istikrarı, eşe sadakat, güçlü ahlaki değerler, iyi bir ana-baba olmaya istekli olmak, dine/maneviyata bağlılık, cinsel bağlılık, eş desteği, affetme ve affedilmeye gönüllü olmak faktörlerinin evlilik doyumunu artırdığını tespit etmişlerdir.

Evlilik fiziksel, zihinsel ve ruhsal iyi oluşa katkıda bulunan bir kişilerarası ilişki olarak kendisini göstermektedir. Bununla birlikte evlilik doyumu, bireylere daha kaliteli bir evlilik yaşamı sunmaktadır. Araştırmalar, evlilik doyumunun iletişim ve kişiler arası süreçlerle ilgili olduğunu ortaya koymaktadır (Bradbury ve ark., 2000; Greeff, 2000). Hem bireyin kişiliğinin oluşumunda hem de diğer bireylerle kurduğu iletişimin niteliğinde önemli bir role sahip olan kişilerarası ilişkiler (Yanbastı, 1990), genel anlamıyla “bireylerin diğer kişilerle olan ilişkilerinde yaşadıkları duygu, düşünce ve davranış tarzları olarak” tanımlanmaktadır (Plutchik, 1997; akt., Göçener, 2010, s. 38). Hinde’e (1979) göre, insan ilişkileri değişik boyutlarda farklılık gösterebilir. Bu boyutlar, etkileşimin içeriği, çeşitliliği, niteliği, ilişkideki kişilerin davranışlarının karşılıklığı, tamamlayıcılığı, benzerliği, eşitliği, yakınlığı, iletişimi, kişilerin kendilerini ve ilişkide bulundukları kişileri nasıl algıladıkları olarak belirlenmiştir (akt., Hortaçsu, 1997). Rogers (2012), kişilerarası ilişkileri olumlu ya da olumsuz etkileyen üç etmenin önemine dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki, insanın diğer insanlarla kurduğu ilişkisinde saygı ilkesine yer vermesi ve onları kendilerine özgü nitelikleri ile sıcak bir kabullenmeyle kabul etmesidir. İkincisi, insanın karşısındakini empatik bir anlayışla, onun dünyasını ve kendisini onun gözlerinden görme hassasiyetini göstererek dinlemeye çalışmasıdır. Üçüncüsü ise bağdaşım/sahicilik ilkesidir ki, bu da insanların kendi içlerinden geçen duyguların farkında olmaları ve mümkün olduğu kadar oldukları gibi görünmeye, düşündükleri gibi ilişki kurmaya çalışmalarıdır. Aynı zamanda bireyler bu üç ilkeyi bir arada yerine getirilebildikleri ölçüde kişilerarası ilişkilerini olgunlaştırabilirler (Baymur, 1994).

Kişilerarası ilişkilerdeki başarısı, bireyin yaşamında birçok alandaki (evlilik, iş, arkadaşlık vb.) başarısını şekillendirir (Ekşi, 2011). Kişilerarası ilişkileri kişileri algılama, sevgi, düşünceli olma, iletişim ve bağlılık gibi açılardan gelişmiş ve olgun bireylerin, olmayanlara kıyasla, daha mutlu ve uyumlu bir evlilik sürdürdükleri görülmektedir (White, Speirman, Bartis ve Costas, 1986). Diğer taraftan kişilerarası ilişkilerinde baskın, alaycı, karşısındakini küçük gören ve öfkeli olan evli bireylerin evlilik çatışması yaşadıkları (Erok, 2013) ve evlilik uyumlarının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Süataç, 2010).

Bireyin diğer insanlarla kurduğu ilişkide, kendisini ifade ediş biçimi, sergilediği temel davranış eğilimi ve kişilik örüntüsü, kişilerarası ilişki tarzını

oluşturur (Daffern ve ark., 2010; Doğan ve Sapmaz, 2012). Kişilerarası ilişki tarzları farklı sınıflandırmalarla ele alınıp incelenmiştir. Bu çalışmada Şahin, Durak ve Yasak'ın (1994) geliştirdikleri kişilerarası ilişki tarzları ölçüt olarak benimsenmiştir. Şahin ve arkadaşları, kişilerarası ilişki tarzlarını açık ve saygılı (besleyici/olumlu), benmerkezci ve küçümseyici (ketleyici/olumsuz) ilişki tarzları olarak değerlendirmiştir. Kişilerarası besleyici ilişkiler bireylerin karşılıklı anlaşmalarını kolaylaştırırken; kişilerarası zehirleyici ilişkiler ilişkinin sağlıklı olarak yürütülmesini güçleştirmektedir (Greenwald, 1999).

Bireylerin kişilerarası ilişki tarzı, farklı ilişkiler bağlamında farklı kişilerarası roller geliştirmesini sağlar. Böylece kişinin farklı durumlara uyum sağlama yeteneğini geliştirir (Yılmaz, 2010). Aynı şekilde evlilik yaşantısının doyum verici ve sürdürülebilir olması, eşlerin gerek birbirleriyle gerekse diğer kişilerle kurdukları ilişkinin kalitesine önemli ölçüde bağlıdır (Tosyalı, 2010). Bu noktalardan hareketle, bireyin besleyici/olumlu kişilerarası ilişki tarzını benimsemesinin, onun evlilik yaşantısına da en uygun biçimde uyum sağlamasını kolaylaştırabileceği düşünülebilir. Bu olumlu ilişki tarzının, bireyin söz konusu yaşantısından algıladığı faydayı ve gereksinimlerinin karşılandığına dair inancını, diğer bir ifadeyle, evlilikten aldığı doyumunu da yükseltebileceği söylenebilir. Olumlu ilişki tarzına sahip birey, ilişkisinde empatik, açık ve saygılı olmaktadır (Rogers, 2012). Bu özelliği, onun ilişkiyi sürdürmek ve geliştirmek için özverili olmasında, bu konuda çaba göstermesinde ve evlilik ilişkisinde ortaya çıkan zorluklarla mücadele etmesinde kendisine olan inancının daha yüksek olacağını göstermektedir. Böylece evlilik yaşantısının da daha tatmin edici bir düzeye geleceği varsayılabilir.

Evlilik doyumunu araştırmalarında, evlilik ilişkisinde kendini yeterli görmenin evliliğin sürdürülmesine ve evlilikten alınan psikolojik doyuma katkısına dikkat çekilmektedir. Bandura (1997, s. 3), özyeterliği, “bireyin belirli hedeflere ulaşmaya yönelik eylemleri düzenleme ve gerçekleştirmedeki yeteneklerine ilişkin inancı olarak” tanımlamıştır. Bandura, böylece kendilerini yetkin olarak algılayan bireylerin, yerine getirdikleri görev ve etkinliklerde başarı sağlamalarının mümkün olduğunu vurgulamıştır. Evlilik yaşantısında özyeterlik, eşlerin anlaşma sürecine getirdikleri kendilik inancını etkilemekte ve doyurucu sonuçlara ulaşabilme çabalarındaki devamlılığa katkı sağlamaktadır (Cihan Güngör ve Özbay, 2009). Evlilikte özyeterlik, “bireyin başarılı bir evlilik ilişkisine yönelik davranış sergileme ve evlilikte ortaya çıkan zorluklarla başa çıkma ile ilgili yeteneğine ilişkin kişisel inancı” olarak tanımlanmaktadır (Mitchell, 2012 s. 4). Seabrook (1997), evlilikte zorlukları başarıyla yönetmekle ilgili olarak, finansal anlaşmazlıkları çözmek, eşin ayrı bir birey olduğunu kabul etmek, eşle evlilik danışma seanslarına katılma ve evlilik çatışmalarına spesifik çözümler üretmek gibi davranışları örnek olarak göstermiştir. Özyeterlik inancı yüksek olan bireyler, dikkatlerini ve çabalarını

durumun gerekleri doğrultusunda şekillendirerek engelleri aşmaya daha çok güdülenirler. Ayrıca hayatlarında başarılı olacak senaryoları kafalarında kolaylıkla canlandırabilir ve böylece olası problemlere daha etkili çözümler üretebilirler (Bandura, 1977, 1997; Pajares, 1996). Dolayısıyla, özyeterlik algısı güçlü olan evli bireylerin, eşile ve yakın çevresiyle olan ilişkilerinde karşılaştıkları problemlerin çözümü için çaba sarfetmeleri ve bunda ısrarcı olmalarının ilişkilerinden aldıkları doyuma önemli rol oynayacağı düşünülmektedir. Araştırmalar, bir problemi çözmek için gerekli davranışı gösteremeyeceğine inanan eşlerin, stresli anlarında daha umutsuz davrandıklarını, ancak daha olumlu beklentileri olan eşlerin ise problem çözmeye daha yatkın olduklarını göstermektedir (Bradbury ve Fincham, 1990). Ayrıca sözkonusu güçlü özyeterlik algısı, duygusal yorgunluğa ve moral bozukluğuna karşı koruyucu bir faktör olabilmektedir (Bandura, 1995).

Araştırmalarda, evlilikte özyeterlik ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur (Cihan Güngör, 2007; Hamarta, Deniz, Dilmaç ve Arslan, 2015; Mitchell, 2012). Buna ek olarak, eşlerin evlilikte yaşanan zorluklarla baş etmelerindeki yetkinlik beklentilerinin, onların evlilik doyumlarıyla ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar da alanyazında mevcuttur (Arias, Lyons ve Street, 1997; Fincham ve Bradbury, 1987). Yu (2007) ise, boşanma ile çiftler arası ilişkideki düşük özyeterlik arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Başka bir çalışmada, ilişkideki düşük özyeterliğin düşük düzeyde evlilik doyumu ile çiftler arası çatışma aracılığıyla dolaylı olarak ilişkili olduğu saptanmıştır (Cui, Fincham ve Pasley, 2008). Baker ve McNulty (2010), evlilik sorunlarının (güvensizlik, kıskançlık ve aile bütçesinin kötü yönetimi vb.) ilişkideki özyeterlik ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide aracı rol oynadığını bulmuştur. Bu çalışmaların yanı sıra evlilikte özyeterliğin aracı rol olarak incelendiği araştırmalar da bulunmaktadır. Örneğin, boylamsal bir çalışmada, evlilikte nedensel yüklemeler ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide, özyeterliğin aracı rolü olduğu bulunmuştur (Fincham, Harold ve Gano-Phillips, 2000).

Bu çalışmada, olumlu kişilerarası ilişki tarzına sahip bireyler, ilişkilerinde empatik, açık ve saygılı davranırlar. bu bireylerin ilişkiyi sürdürme ve geliştirme adına özverili, esnek ve güvene dayalı bir ilişki sürdürecekleri düşünülebilir. Dolayısıyla kendilerini evlilik ilişkisini sürdürecek yeterlikte algıladıkları ve böylece evlilikten algıladıkları doyumlarının yüksek olacağı söylenebilir.

Yukarıda özetlenen çalışma sonuçları incelendiğinde, evli bireylerin kişilerarası ilişki tarzlarının evlilik yaşantısı üzerindeki etkisi ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmaların sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu yüzden kişilerarası ilişki kurma tarzlarını evlilik sürecinde değerlendirecek araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca ülkemizde evlilikte özyeterlik ile evlilik doyumu arasındaki

ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Bu sebeple, araştırmanın bu alandaki eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, olumlu kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki ve evlilikte özyeterliğin bu ilişkideki aracı rolünü evli bireyler açısından incelemektir. Araştırmanın hipotezleri şu şekilde oluşturulmuştur:

H1: Olumlu kişilerarası ilişki tarzı ile evlilikte özyeterlik arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.

H2: Olumlu kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.

H3: Evlilikte özyeterlik ile evlilik doyumu arasında olumlu yönde bir ilişki vardır.

H4: Olumlu kişilerarası ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide evlilikte öz yeterliğin aracılık rolü vardır.

Yöntem

Örneklem

Çalışmada ölçüt olarak evli olma koşulunun gerekli olması ve gönüllü olan evli bireylere ulaşmanın güç olması sebebiyle ulaşılabilir örneklem ile çalışılmıştır. Katılımcılar, Malatya il merkezinde yaşayan 175 (% 57) kadın ve 131 (% 43) erkek olmak üzere toplam 306 evli bireyden oluşmuştur. Katılımcıların en az bir yıllık evli olmaları ön koşuldur. Araştırmaya katılan evli bireylerin yaşları 23 ile 63 arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 39.25'tir ($S_s=8.80$). Evlilik süresi 1-40 yıl aralığında olup evlilik süresi ortalaması 14.37 yıldır ($S_s=9.56$). Katılımcıların 155'i (% 50.7) öğretmen, 66'sı (% 21.6) ev kadını, 40'ı (%13) memur, 18'i (% 5.9) akademisyen ve 27'si (%8.8) diğer meslek gruplarına mensuptur. Öğrenim düzeyi açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların 27'si (%8.8) ilköğretim, 38'i (%12.4) lise, 195'i (% 63.7) lisans ve 46'sı (% 15) lisansüstü eğitim mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu: Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, evlilik süresi, eğitim düzeyi ve mesleği gibi demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Evlilik Yaşam Ölçeği (EYÖ): Eşlerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyum düzeylerini ölçmek amacıyla Tezer (1986) tarafından geliştirilmiştir. On sorudan

oluşan beşli likert türünde bir ölçektir. EYÖ'nin test-tekrar test yöntemiyle kararlılık katsayısı $r = .85$ bulunmuştur. EYÖ'nin iç tutarlılık katsayısı erkeklerde .88, kadınlarda .91'dir. Evli ve boşanmış bireylerin EYÖ'nden aldıkları puanların ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($t=6.23, p<0.01$) ve bu bulgu ölçeğin dış ölçüte göre geçerliğinin kanıtı olarak gösterilmiştir (Tezer, 1986). Bu araştırma bağlamında ölçeğin güvenilirliğine ilişkin yapılan analiz sonucunda, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .88 olarak belirlenmiştir.

Evlilikte Öz-Yeterlik Ölçeği (EÖYÖ): Ölçek, evlilik ilişkilerinde gerekli kişisel ve sosyal yeterlikler konusunda kişinin inançlarını belirlemeye yönelik Cihan Güngör ve Özbay (2009) tarafından geliştirilmiştir. 33 madde, 2 alt boyut ve bir üst boyuttan oluşan, 5'li likert tipi bir ölçektir. Puanın yüksek olması bireyin evlilik ilişkisindeki öz yeterliğinin yüksek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. EÖYÖ'nin ölçüt geçerliğini incelemek amacıyla Spanier (1976) tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye uyarlaması Fıfıloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılmış olan Çift Uyum Ölçeği kullanılmıştır. EÖYÖ ve Çift Uyum Ölçeği'nden alınan puanlar arasındaki Korelasyon Katsayısı $r = .66, p<.01$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .96'dır. "Eşle İlişki" alt boyutu için alfa değeri .96'dır. "Yakın Çevreyle İlişki" alt boyutu için alfa değeri .94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin lise, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerde geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapıldığı belirtilmektedir. İlköğretim düzeyinde eğitim durumuna sahip evli bireylerle yapılacak çalışmalarda güvenilirlik çalışmasının yapılması önerilmektedir (Cihan Güngör ve Özbay, 2009). Bu çalışmada bu nokta dikkate alınmıştır. Lise, lisans ve lisansüstü eğitim mezunu evli bireyler için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .93; ilköğretim mezunu evli bireyler için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada, ölçekten alınan toplam puan üzerinden analizler yapılmıştır.

Kişilerarası İlişkiler Ölçeği (KİÖ): Şahin ve ark., (1994) tarafından kişilerarası ilişkileri ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek, 31 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin 0-3 arasında puanlandığı likert tipi bir ölçektir. Yüksek puanlar kişilerarası ilişkilerde olumlu bir tarzın göstergesi olarak kabul edilmektedir. Ölçek, besleyici ve ketleyici ilişki tarzlarını ölçen iki alt ölçekten meydana gelmektedir. Ölçeğin tamamı için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı (cronbach alfa) .79 olarak bulunmuştur. Doğan ve Sapmaz (2012) tarafından KİÖ'nün yapı geçerliğini incelemek üzere doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Buna göre ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu doğrulanmıştır. Bu araştırma bağlamında, ölçeğin güvenilirliğine ilişkin yapılan analizler sonucunda, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) .81 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada, ölçekten alınan toplam puan üzerinden analizler yapılmıştır.

Bulgular

Verilerin analizinde korelasyon, çoklu ve doğrusal regresyon analizi tekniklerinden yararlanılmış ve SPSS 17.0 paket programı kullanılmıştır. Analiz yapmaya başlamadan önce analizlerin yapılması için gerekli olan varsayımlar test edilmiştir. Verilerin analizi yapılırken Mahalanobis uzaklık değerleri saptanmış ve buna göre 2 bağımsız değişken için kabul edilen kritik değer = 9.21, $p = .01$ olarak bulunmuştur (Can, 2014). Bu doğrultuda Mahalanobis değeri 9.21'in üzerindeki 7 veri uç değer olarak analiz dışı bırakılmış ve geriye kalan 306 veri ile analizler gerçekleştirilmiştir. Çoklu ve doğrusal regresyon analizinin normallik ve doğrusallık varsayımlarının karşılandığı görülmüştür. VIF ve Tolerans değerlerinin ise kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu saptanmıştır. Regresyon analizinde aracılık etkisini tespit etmek amacıyla Baron ve Kenny (1986)'nin yolu izlenmiştir.

Bu bölümde araştırmanın amacına uygun olarak, kişilerarası ilişki tarzı, yordayıcı değişken; evlilik doyumu, yordanan değişken; evlilikte özyeterlik ise aracı (mediator) değişken olarak alınmıştır. Regresyon analizinde aracılık etkisini tespit etmek için Baron ve Kenny (1986)'nin ileri sürmüş olduğu şu koşullar göz önüne alınmıştır: (1) yordayıcı ve yordanan değişken arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır, (2) aracı değişken ile yordayıcı değişken arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır, (3a) aracı değişken ile yordanan değişken arasında, hem aracı değişken hem de yordayıcı değişken yordanan değişkeni birlikte yordarken, anlamlı bir ilişki olmalıdır, (3b) aracı değişken ile yordayıcı değişken eş zamanlı olarak regresyon analizine girdiğinde daha önce yordayıcı ve yordanan değişken arasında var olan anlamlı ilişki anlamlı olmaktan çıkmalı (tam aracılık) ya da daha önceki anlamlılık düzeyi azalmalıdır (kısmi aracılık). Bu koşulların sağlanması için üç tane regresyon eşitliği test edilmiştir. Birinci koşulun yerine getirilip getirilmediği, kişilerarası olumlu ilişkinin yordayıcı, evlilik doyumunun yordanan değişken olduğu bir regresyon eşitliğiyle anlaşılmıştır. Ancak bu eşitlik test edilirken, eğer söz konusu ilişkiyi karıştırdığı önceden bilinen ya da tahmin edilen bir değişken varsa, bu değişkenin etkisinin kontrol altına alınması gerekmektedir (Aracılık, t.y., para. 5). Bu bağlamda cinsiyet değişkeni kontrol edilmiştir. İkinci koşul, kişilerarası olumlu ilişkinin yine yordayıcı, bu kez evlilikte özyeterliğin yordanan değişken olduğu bir regresyon eşitliğiyle test edilmiştir. Üçüncü ve dördüncü koşullar tek bir regresyon eşitliğinin test edilmesiyle sağlanmıştır. Bu eşitlikte hem kişilerarası olumlu ilişkinin hem de evlilikte özyeterliğin birer bağımsız değişken olarak evlilik doyumu üzerindeki etkileri hesaplanmıştır.

Korelasyon Analizi Bulguları

Verilerin ortalamaları/standart sapmaları ve değişkenler arasındaki korelasyonlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1
Ortalamalar/Standart Sapmalar ve Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

Değişken	Kişilerarası Olumlu İlişki Tarzı	Evlilikte Özyeterlik	Evlilik Doyumu
Evlilikte Özyeterlik	.49**	-	-
Evlilik Doyumu	.36**	.60**	-
<i>Ort. (S)</i>	68.51(8.78)	126.96 (19.77)	38.84 (7.37)

**p < .01

Tablo 1’e göre kişilerarası olumlu ilişki tarzı, evlilik doyumu ve evlilikte özyeterlik arasındaki korelasyonların pozitif yönde ve anlamlı olduğu bulunmuştur.

Regresyon Analizleri Bulguları

Kişilerarası Olumlu İlişki Tarzının Evlilik Doyumunu Yordaması

Kişilerarası olumlu ilişki tarzının, evlilik doyumunu yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2
Kişilerarası Olumlu İlişki Tarzının Evlilik Doyumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi

Yordayıcı Değişken		Evlilik Doyumu			
		B	Standart Hata	β	t
1	Cinsiyet	2.15	.84	.15	2.55*
$(R=.15, R^2=.02, \text{Düzeltilmiş } R^2=.02, F=6.50, p<.05)$					
2	Cinsiyet	2.53	.78	.17	3.22**
	Kişilerarası Olumlu ilişki	.314	.04	.38	7.11**
$(R=.40, R^2=.16, \text{Düzeltilmiş } R^2=.16, F=29.04, p<.001)$					

Not=Yordanan Değişken: Evlilik Doyumu. *p<.05, **p<.01, ***p<.001.

Tablo 2’ye göre, kişilerarası olumlu ilişki tarzı evlilik doyumunu anlamlı düzeyde ($F_{2,303} = 29.04, p < .001$) yordamaktadır. Kontrol amacıyla, birinci aşamada denkleme girilen cinsiyet değişkeni evlilik doyumunu anlamlı düzeyde ($F_{1,304} = 6.50, p < .05$) yordamakta ve toplamda varyansın % 2’sini açıklamaktadır. İkinci aşamada,

kişilerarası olumlu ilişki tarzının yordamaya katılmasıyla, evlilik doyumu puanlarındaki toplam varyans % 16'ya yükselmiştir.

Kişilerarası Olumlu İlişki Tarzının Evlilikte Özyeterlik Düzeyini Yordaması

Kişilerarası olumlu ilişki tarzının, evlilikte özyeterlik düzeyini yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Kişilerarası Olumlu İlişki Tarzının Evlilikte Özyeterlik Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi

Yordayıcı Değişken	Evlilikte Özyeterlik				
	B	SH	β	<i>t</i>	<i>F</i>
Kişilerarası Olumlu İlişki	1.1	.11	.49	9.72**	94.54**
$(R=.49, R^2 = .24, \text{Düzeltilmiş } R^2 = .24, F = 94.54, p<.001)$					

Not= SH: Standart Hata. Yordanan Değişken: Evlilikte Özyeterlik. ** $p<.001$.

Tablo 3'te kişilerarası olumlu ilişki tarzı ($F_{1,304} = 94.54, p < .001$) evlilikte özyeterlik düzeyini anlamlı düzeyde yordamakta ve toplamda varyansın % 24'ünü açıklamaktadır.

Kişilerarası Olumlu İlişki Tarzı ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Evlilikte Özyeterliğin Aracı Rolü

Kişilerarası olumlu ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide evlilikte özyeterliğin aracı rolünü belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

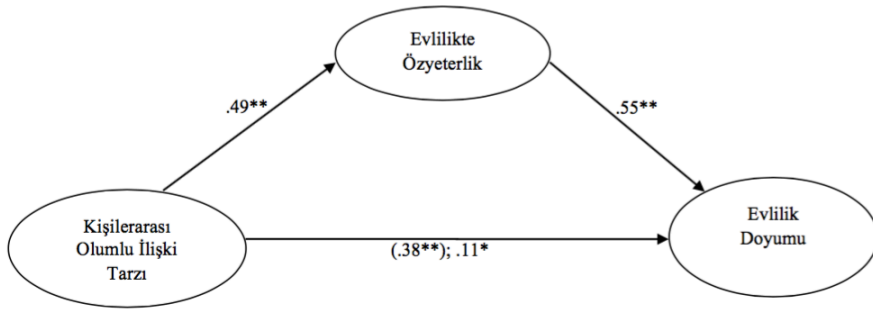
Tablo 4'te görüldüğü üzere yordayıcı ve aracı değişken birlikte analize dâhil edilmiştir. Buna göre, evlilikte özyeterlik (aracı değişken) evlilik doyumunu pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır ($\beta = .55, p < .001$). Diğer taraftan kişilerarası olumlu ilişki tarzının evlilik doyumu üzerindeki etkisinin $\beta = .38$ 'den $\beta = .11$ 'e düştüğü görülmektedir. Evlilikte özyeterlik modele eklendikten sonra kişilerarası olumlu ilişki tarzının etkisinin azalması fakat bu etkinin anlamlı olmaya devam etmesi, evlilikte özyeterliğin bu ilişkide kısmi aracı bir değişken olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. *Kişilerarası Olumlu İlişki Tarzı ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Evlilikte Özyeterliğin Aracı Rolüne İlişkin Regresyon Analiz Sonuçları*

Yordayıcı Değişken	Evlilik Doyumu			
	B	SH	β	t
Cinsiyet	2.21	.67	.15	3.30**
Kişilerarası Olumlu ilişki	.09	.04	.11	2.1*
Evlilikte Özyeterlik	.20	.02	.55	10.63***
$(R = .62, R^2 = .39, \text{Düzeltilmiş } R^2 = .38, F = 64.2, p < .001)$				

Not= SH: Standart Hata. Yordanan Değişken: Evlilik Doyumu. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

Yani kişilerarası olumlu ilişki tarzının hem doğrudan hem de evlilikte özyeterlik aracılığıyla evlilik doyumu üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bulunan kısmi aracılık etkisinin anlamlı olduğu Sobel testiyle saptanmıştır ($z = 7.197298, p < .0001$). Buna göre olumlu kişilerarası ilişki tarzının evlilik doyumunu doğrudan etkilediği gibi evlilikte özyeterlik üzerinden dolaylı olarak etkilediği de söylenebilir. Olumlu kişilerarası ilişki tarzının yüksek olması, hem evlilikte özyeterlik üzerinden dolaylı olarak, hem de doğrudan evlilik doyumunu artıracaktır. İlgili değişkenlerin standartlandırılmış beta değerleri Şekil 1’den izlenebilir.

Şekil 1. *Kişilerarası Olumlu İlişki Tarzının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinde Evlilikte Özyeterlik Düzeyinin Aracılık Etkisi ve Standardize Edilmiş Beta Katsayıları. (* $p < .05$, ** $p < .001$).*

Tartışma

Araştırmada, kişilerarası olumlu ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide evlilikte özyeterliğin aracılık etkisi incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, ilk aşamada, kişilerarası olumlu ilişki kurmanın evlilik doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Bireylerin kişilerarası olumlu ilişki düzeyi yükseldikçe evlilik ilişkilerinden aldıkları doyum artmaktadır. Benzer şekilde White ve ark., (1986), insan ilişkilerine dair (kişileri algılama, sevgi, düşünceli olma, iletişim, bağlılık açısından) olgun ve yapıcı yaklaşımları olan bireylerin, evliliklerinin daha mutlu ve uyumlu olduğunu saptamışlardır. Süataç'ın (2010) çalışmasında, evlilik uyumu düşük olan çiftlerin, sosyal ilişkilerinde olumsuz kişilerarası iletişim tarzı kullandıkları tespit edilmiştir. Schutte ve ark., (2001) tarafından yapılan çalışmada, bireyin ortaya koyduğu başarılı kişilerarası ilişkiler, duygusal zekâ ile ilişkili bulunmuştur. Aynı zamanda yüksek duygusal zekâ puanları, yüksek yakın ve duygusal kişilerarası ilişki puanları ve evlilik doyumu ile ilişkili bulunmuştur. Kilmann ve ark., (2013) çalışmalarında, ayrılma kaygısı yüksek olan erkek eşlerde, düşük agresif, kontrollü ve yüksek isyankar özellikler görülmüştür. Ayrılma kaygısı ile bağlanma puanları yüksek olan kadın eşlerde ise bağımlı ve rekabetçi özelliğe ilişkin puanlar yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda yakınlıktan rahatsız olma puanları yüksek olan erkek eşlerin düşük işbirlikçi ve sorumlu, yüksek agresif ve isyankar kişilerarası özellikleri benimsedikleri görülmüştür. Erok'un (2013) çalışmasında ise, olumsuz kişilerarası tarz ile evlilik çatışması arasında pozitif bir ilişki belirlenmiştir.

İnsanlar, doğumdan evlilik hayatına kadar geçen süreci sosyal olarak ve diğer insanlarla ilişki kurarak geçirmektedir. Dolayısıyla diğer insanlarla kurulan ilişki tarzları, farklı ilişkiler bağlamında, bireyin farklı kişilerarası roller geliştirmesini sağlar. Böylece bireyin karşılaşmış olduğu farklı durumlara uyum sağlama yeteneğini geliştirir (Yılmaz, 2010). Bireylerin evlenmeden önce sahip olduğu ve kişilik örüntülerinden temelini alan ilişki kurma tarzlarının (Daffern ve ark., 2010) evlilik yaşamında eşleri ile olan ilişkilerine de yansıtacağı düşünülmektedir. Bir insanın ilişkilerinin niteliğinin o insanın yaşam kalitesini belirlediği ve bu alandaki başarısının yaşamının değişik yönlerinde kendini gösterdiği (Ekşi, 2011) dikkate alınacak olursa, olumlu ilişki kurma tarzı ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde bir ilişkiyi ortaya koyan bu araştırmanın, evlilik ilişkisinin kalitesini belirleyen önemli bir noktaya temas ettiği düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer bulgusu, evlilikte öz yeterliğin evlilik doyumunu anlamlı düzeyde yordamasıdır. Buna göre evlilikte özyeterlik arttıkça bireylerin evlilikten aldıkları doyumunun arttığı söylenebilir. Elde edilen bu sonuç, benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir (Bradbury, 1989; Cihan Güngör, 2007; Dostal ve L.

Rohling, 1997; Hamarta ve ark., 2015; Mitchell, 2012). Yine yapılan bazı çalışmalar evlilikte zorlukların üstesinden gelme konusunda eşlerin yetkinlik beklentilerinin onların evlilik doyumuyla ilgili olduğunu ortaya koymaktadır (Cihan Güngör ve Özbay, 2009; Arias ve ark.,1997). Evlilikte özyeterlik inancının evlilik doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olması özyeterliğin yapısıyla açıklanabilir. Çünkü özyeterlik algısı yüksek olan bireyler hayatlarında başarılı olacak senaryoları zihinlerinde kolaylıkla canlandırabilir ve böylece olası problem durumlarına daha etkili çözümler üretebilirler (Bandura, 1977, 1997; Pajares, 1996). Bu açıdan bakıldığında, iyi ve etkili problem çözümü stratejilerinin kullanılmasının, bireylerin özellikle eşleriyle ilişkilerinde olumlu ve yapıcı sonuçlar doğurması sebebiyle bireylerin evliliklerinden aldıkları doyum artıyor olabilir (Canbulat ve Cihangir Çankaya, 2014). Evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumu üzerinde önemli bir etkisinin olduğuna yönelik çalışmalar bu yaklaşımı desteklemektedir (Canel, 2007; Güven, 2005; Hünler ve Gençöz, 2003).

Bu araştırmanın son aşamasında elde edilen bulgulara göre, bireylerin kişilerarası olumlu ilişki tarzının evlilik doyumu üzerindeki etkisinde evlilikte özyeterlik düzeyinin kısmi aracılık ettiği saptanmıştır. Buna göre, kişilerarası olumlu ilişki tarzı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki, evlilikte özyeterlik ile kısmi olarak açıklanabilir. Bu sonuç, olumlu kişilerarası ilişki kurma tarzına sahip bireylerin, evlilik içi ilişkilerinde kendilerini daha yeterli görebileceklerini ve bu durumun evlilik doyumlarını dolaylı olarak artırabileceğini göstermektedir. İlişkilerinde açık, saygılı ve empatik olan bireylerin olumlu kişilerarası ilişki tarzına sahip olduğu (Rogers, 2012) düşünülürse, bu bireylerin ilişkiyi sürdürme ve geliştirme adına özveri, esnek ve güvene dayalı bir ilişki sürdürecekleri düşünülebilir. Dolayısıyla kendilerini evlilik ilişkisini sürdürecek yeterlikte algıladıkları ve böylece evlilikten algıladıkları doyumlarının yüksek olacağı söylenebilir.

Bu çalışmanın örneklemini sınırlı düzeyde evli bireyden oluşmuştur. Ayrıca değerlendirme araçları kendini bildirimine dayalı olmalarına ilişkin sınırlılıklar taşımaktadır. Diğer taraftan ikili ilişkilerin hem sosyal hem de fiziksel çevreden etkilendiği (Hortaçsu, 1997) dikkate alınacak olursa, değişkenler arasındaki ilişkilerin sosyokültürel bağlam içinde değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Konuya ilişkin yeterli veri havuzu bulunmayışı nedeniyle bu çalışmanın bulgularının sosyokültürel farklılıklar bağlamında tartışılmasında sınırlı kalınmıştır. Ayrıca bu çalışmada, kişilerarası olumlu ilişki tarzı değerlendirilmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, kişilerarası ilişki tarzlarına yönelik olarak, farklı araştırmacılar tarafından önerilen ilişki tarzı modelleri de incelenebilir.

Değinilen sınırlılıklarıyla birlikte, bulgular olumlu kişilerarası ilişki tarzının evlilik doyumu üzerindeki pozitif yönde anlamlı etkisine ve evlilik ilişkisinde

özyeterlik algısının bu etki üzerindeki aracı rolüne dikkat çekmektedir. Bireylerin evliliklerini tatmin edici ve kaliteli olarak algılamaları, toplumun yararına olmasının (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000) yanı sıra, onların fiziksel sağlığı ve psikolojik iyi oluşları üzerinde de olumlu etkilere sebep olmaktadır (Waite ve Gallagher, 2000; Williams, 2003). Ayrıca evlilik doyumunun boşanma gibi istenmeyen durumları önleyici bir işlevinin olması, bu alanda çalışmanın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Evli bireylerin kişilerarası ilişkilerde olumlu beceriler kazanmaları, onların özverili olmaya, başarmaya ve zorlukların üstesinden gelmeye yönelik inançlarının geliştirilmesi ile birlikte evlilik yaşantılarındaki memnuniyeti artıracaktır. Bu sebeple, elde edilen bulguların başta evlilik ve aile danışmanlığı alanında çalışan psikolojik danışmanlar olmak üzere, ruh sağlığı çalışanları, sosyologlar, sosyal hizmet uzmanları ve araştırmacıları için katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca sonuçların, ailelere ve evli çiftlere yönelik hazırlanacak eğitim ya da psiko eğitim programları için de bir veri kaynağı olması bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

İlerde yapılacak çalışmalarda, benzer incelemelerin daha geniş örneklemeler üzerinde ve daha kapsamlı değerlendirmeler ile yürütülecek çalışmalarda sürdürülmesi; ayrıca söz konusu değişkenlerin kültürel bağlamı içinde, değişim süreçleri açısından incelenmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Aracılık.(t.y.).*Yapısal eşitlik modellemesi*.
<http://www.yapisalesitlik.com/yem.php?gln> adresinden elde edilmiştir.
- Arias, H., Lyons, C. M. ve Street, A. E. (1997). Individual and marital consequences of victimization: Moderating effects of relationship efficacy and spouse support. *Journal of Family Violence*, 12, 193-210.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84 (2), 191–215.
- Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. In A. Bandura (Ed.). *Self-efficacy in changing societies* (s. 1-45). New York: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Baron, R. M., ve Kenny, D. A. (1986). The Moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical

considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51 (6), 1173-1182.

Baymur, F. (1994). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.

Bilen, M. (t.y.). *Sağlıklı insan ilişkileri*. Ankara: Armoni LTD. ŞTİ.

Bradbury, T. N. (1989). *Cognition, emotion and interaction in distressed and nondistressed couples*. (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Illinois, Urbana.

Bradbury, T. N. ve Fincham, F. D. (1990). Attributions in marriage: Review and critique. *Psychological Bulletin*, 107, 3-33.

Bradbury, T. N., Fincham, F. D. ve Beach, S. R. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980.

Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.

Canbulat, N. ve Cihangir Çankaya, Z. (2014). Evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerinin yordanması. *Ege Eğitim Dergisi* 2(15), 556-576.

Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Cihan Güngör, H. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Cihan Güngör, H. ve Özbay, Y. (2009). Evlilikte Yetkinlik Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (29), 80-93.

Cui, M., Fincham, F. D. ve Pasley, B. K. (2008). Young adult romantic relationships: The role of parents' marital problems and relationship efficacy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 1226-1235.

Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.

Daffern, M., Thomas, S., Ferguson, M., Podubinski, T., Hollander, Y., Kulkhani, J., ve diğerleri. (2010). The impact of psychiatric symptoms, interpersonal style, and coercion on aggression and self-harm during psychiatric hospitalization. *Psychiatry*, 73 (4), 365-381.

Doğan, T. ve Sapmaz, F. (2012). Kişilerarası ilişki tarzları ve öznel iyi oluş. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (3), 585-601.

- Dostal, C. ve L. Rohling, J. (1997). Relationship-specific cognitions and family-of-origin divorce and abuse. *Journal of Divorce and Remarriage*, 27, 101-120.
- Erok, M. (2013). *İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, ilişkiye dair inançlar, kişilerarası öfke, kişilerarası ilişkiler, problem çözme ve evlilik çatışması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Fenell, D. L. (1993). Characteristics of long-term marriages. *Journal of Mental Health Counseling*, 15, 446-460.
- Fincham, E. D. ve Bradbury, T. N. (1987). Cognitive processes and conflict in close relationships: An attribution-efficacy model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 1106-1118.
- Fincham, F. D., Harold, G. T., ve Gano-Phillips, S. (2000). The longitudinal association between attributions and marital satisfaction: Direction of effects and role of efficacy expectations. *Journal of Family Psychology*, 14, 267-285.
- Gove, W. R., Hughes, M. ve Style, C. B. (1983). Does marriage have positive effects on the well-being of the individual? *Journal of Helth and Social Behavior*, 24, 122-131.
- Göçener, D. (2010). *Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Greeff, A. P. (2000). Characteristics of families that function well. *Journal of Family Issues*, 21(8), 948-962.
- Greeley, A. M. (1991). *Faithful attraction: Discovering intimacy, love and fidelity in American marriage*. New York, NY: Tome Doherty Associates.
- Greenwald, J. (1999). Bağımlılık mı? Bağlılık mı? Zehirleyici ilişkilerden, besleyici ilişkilere, (Z. Yıldırımoglu, Çev) İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hamarta, E., Deniz, M., Dilmaç, B. ve Arslan, C. (2015). Evlilik içi ilişki ile evlilikteki yaşam doyumunun evli çiftlerin değerleri açısından incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12 (1), 55-69.
- Hortaçsu, N. (1997). *İnsan ilişkileri*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 99-108.

- Hunler, O. S. ve Gencoz, T. (2005). The effects of religiousness on marital satisfaction: Testing the mediator role of marital problem solving between religiousness and marital satisfaction relationship. *Contemporary Family Therapy: An International Journal*, 27, 123-126.
- Kilmann, P., Finch, H., Parnell, M. ve Downer, J. (2013). Partner attachment and inter personal characteristics. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 39, 144-159.
- Larson, J. H. ve Holman, T. B. (1994). Predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43, 228-237.
- Lauer, R. H., Lauer, J. C. ve Kerr, S. T. (1990). The long-term marriage: Perceptions of stability and satisfaction. *International Journal of Aging and Human Development*, 31, 189-195.
- Michael, R. T., Gagnon, J. H., Laumann, E. O. ve Kolata, G. (1995). *Sex in America. A definitive survey*. Boston: Little Brown.
- Mitchell, J. K. (2012). *Marital dining practices: Affecting change in marital satisfaction through marital self-efficacy*. (Yayınlanmamış doktora tezi). George Fox University, Newberg, Oregon.
- Mookherjee, H. N. (1997). Marital status, gender and perceptiton of well-being. *The Journal of Social Psychology*, 137(1), 95-105.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66, 543-578.
- Robinson, L. C. ve Blanton, P. W. (1993). Marital strengths in enduring marriages. *Family Relations*, 42, 38-45.
- Rogers, C. R. (2012). *Kişi olmaya dair*. (A. Babacan, Çev.) İstanbul: Okyan Us.
- Rosen-Grandon, J. R., Myers, J. E. ve Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes and marital satisfaction. *Journal of Counseling and Development*, 82, 58-68.
- Schutte, N., Malouff, J., Bobik, C., Coston, T., Greeson, C., Jedlicka, C. ve diğerleri. (2001). Emotional intelligence and interpersonal relations. *The Journal of Social Psychology*, 141 (4), 523-536.
- Seabrook, M. K. (1997). *The application of Social Cognitive Theory to the intergenerational transmission of divorce*. (Yayınlanmamış doktora tezi). California: University of California.
- Sokolski, D.M. ve Hendrick, S. S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26 (1), 39-49.

- Solak, A. (2006). *İnsan ilişkileri ve iletişim*. (Ed. Adem Solak). Hegem Yayınları: Ankara.
- Stone, E.ve Shackelford, T. (2007). Marital satisfaction. In R. F. Baumeister ve K. D. Vohs (Eds.). *Encyclopedia of social psychology* (pp. 541-544). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Süataç Özmen, A. (2010). *Evlilik uyumunun kişilerarası tarz ve öfke açısından araştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Şahin, N. H., Durak, A. ve Yasak, Y. (1994). Kişilerarası İlişkiler Ölçeği: Psikometrik özellikleri. VIII. Ulusal Psikoloji Kongresi, 21-23 Eylül, İzmir, Sözel Bildiri.
- Tezer, E. (1986). *Evlili eşler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tosyalı, M. (2010). *Evli bireylerde bağımlı ve özerk (sosyotropik-otonomik) kişilik özellikleri, empati ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yanbastı, G. (1990). *Kişilik Kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.
- Yılmaz, M. (2010). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişki tarzları ve kendini açma düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Yu, T. (2007). The interplay of parental marital conflict and divorce in young adult children's relationships with parents and romantic partners. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 68(5), 5431.
- Waite, L. J. Ve Gallagher, M. (2000). *The Case for Marriage: Why Married People are Happier, Healthier, and Better off Financially*. New York, NY: Doubleday.
- White, K. M., Speirman, J. C., Bartis, J. ve Costas, D. (1986). Intimacy maturity and its correlates in young married couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 152-162.
- Williams, K. (2003). Has the future of marriage arrived? A contemporary examination of gender, marriage, and psychological well-being. *Journal of Health and Social Behavior*, 44, 470-487.